

ДОВІДНИК ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ — ГОЛОВНА КНИГА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

При реформуванні економічної системи України земля як базис будь-якої кредитно-фінансової системи, була і залишається основним надійним ресурсом оздоровлення економічної ситуації, що склалася на сьогоднішній день у країні. Подолання економічної кризи через залучення в ефективний обіг земельно-ресурсного потенціалу та удосконалення земельних відносин має розглядатись як пріоритетний стратегічний напрям соціально-економічного розвитку України.

У сучасних умовах переходу економіки на нові засади господарювання, поширення приватної власності на землю, різних форм організації економічної діяльності посилюється економічна та політична роль землі як товару.

В Україні практично створені основи нового земельного ладу. Водночас здійснювана в Україні земельна реформа не вирішила поставлених перед нею завдань, оскільки процеси земельного реформування в цей період через відсутність належної законодавчої бази відбувалися повільно, земельне питання стало вкрай політизованим, а шляхи переходу землі до ефективних користувачів були практично заблоковані. За короткий термін в аграрному секторі України були зруйновані господарські зв'язки, здійснено неефективний переділ власності, ефективність сільськогосподарського виробництва стрімко впала, підсилюється ціновий диспаритет, має місце безупинна деградація та падіння родючості ґрунтів. Втрата цінних продуктивних земель, їх деградація, падіння родючості та погіршення екологічних і біосферних функцій ґрунтів, особливо земель сільськогосподарського призначення, з позицій усвідомлення обмеженості земельних ресурсів мають розглядатись як загроза економічній незалежності і навіть національній безпеці України.

Осмислення логіки сучасного розвитку земельних відносин і національного

використання земельних ресурсів має велике теоретичне та прикладне значення. Нині в Україні й досі проводяться гострі дискусії щодо стратегічних перспектив використання земельних ресурсів, підвищення еколого-економічної і соціальної ефективності господарської діяльності на землі. Але, на жаль, суперечності у взаємодії суспільства з навколишнім природним середовищем, зокрема земельними ресурсами, які продовжуються багато років донині не призвели до формування узгодженої стратегії розвитку конкурентоспроможної національної і регіональних економічних систем. Значною мірою для вирішення цієї проблеми відчувається брак систематизованих досліджень проблем і факторів розвитку даної сфери у нинішньому трансформаційному періоді, а існуючі механізми державного управління і регулювання регіонального розвитку земельних відносин, що успадкували принципи централізованої системи вичерпали себе і не виконують своїх функцій.

Все це зумовлює певний інтерес до наукового видання **«Довідник із землеустрою» за ред. Л.Я. Новаковського. — 4-е вид., перероб. і доп. — К.: Аграр. наука, 2015. — 492 с.**, підготовленого спеціалістами у сфері управління земельними ресурсами.

За обсягом обхвату і глибиною аналізу, представленого у книзі матеріалу, можна вважати певним підсумковим результатом багаторічної наукової роботи авторського колективу у сфері землеустрою, завдяки якому забезпечується реалізація державної земельної політики. Робота розкриває сучасний практичний механізм управління і регулювання земельними ресурсами та викликає особливу увагу у контексті взаємодії влади й бізнесу та громади, а також забезпечення просторового розвитку регіонів на тлі проведення адміністративно-територіальної реформи.

Поданий матеріал характеризує багатоаспектність поглядів щодо практичної реалізації рекомендованих пропозицій. Значною мірою це торкається питання просування у житті авторським колективом ключової ідеї, яка полягає в тому, що землеустрій є головною функцією управління земельними ресурсами, якому немає альтернативи.

Рецензована робота охоплює історичний період становлення нових земельних відносин, простежуючи логіку еволюційного процесу їх розгортання від початку земельної реформи до сьогодення. Слід підкреслити, що цей процес дуже вдало вмонтовано авторами у структуру довідника. Вона складається зі вступу та восьми розділів, у яких послідовно розкрито основні питання її змісту: правові засади регулювання земельних відносин; державне регулювання, управління і забезпечення проведення землеустрою; прогнозна (передпроектна) та планувальна документація із землеустрою; вишукувальні й обстежувальні роботи при здійсненні землеустрою; нормативи землекористування та землеустрою.

Авторський колектив фактично виклав власну стиснуту версію теоретичних і практичних засад розвитку ринково орієнтованого землеустрою, чого до цього часу в економічній науці не траплялося.

Роботу виконано у повній відповідності з правилами архітекtonіки досліджуваної проблематики, що доводить зокрема самодостатню цінність науково-практичного забезпечення ефективного використання земельних ресурсів. Надзвичайно позитивним моментом є також і те, що ця книга спрямовує на розкриття проблемних питань у контексті регіонального та місцевого вимірів, що загалом властиво працям наукової школи Головного науково-дослідного та проектного інституту землеустрою Держкомзему України,

до якої переважно належить авторський колектив, який очолює лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік НААН Л. Я. Новаковський.

Водночас високо оцінюючи рецензовану книгу, доцільно зосередити увагу авторів на деяких дискусійних питаннях, що мають більш рекомендаційний характер. Бажано було б навести кошторисні параметри виконання окремих видів робіт по землеустрою, зосередити більше уваги на розкритті змістовних ознак землеустрою в умовах адміністративно-територіальної реформи, приділити більше уваги вдосконаленню механізмів раціонального використання та охорони земель, особливо сільськогосподарського призначення, а також розвитку землеустрою у країнах Європи.

У цілому вважаємо, що авторський колектив виконав оригінальну роботу, орієнтовану на підвищення ефективності землеустрою, пізнання суті його ціннісних параметрів у системі управління земельними ресурсами. Ця робота може бути використана для викладання у вищих навчальних закладах, де вивчається землеустрій при підготовці бакалаврів, магістрів та аспірантів.

О.Г. Тараріко, головний науковий співробітник Інституту агроекології і природокористування НААН, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

І.К. Бистряков, завідувач відділу ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», доктор економічних наук, професор